

Kako sem potoval v Rusijo.

Napisal *Ferd. L. Tuma.*

(Dalje.)

IV.

Neverjetno hitro je prevozilo spuščalo globočino šestdesetih metrov. V dveh sekundah smo bili torej 60 metrov pod zemljo.

„Če bi se utrgale vrvi?“ sem pripomnil, ko smo že izstopili.

„Nič bi se ne zgodilo, vidite!“ je dejal nadzornik in mi pokazal na spuščalu pripravo, ki se zapiči takoj v steno, če odneha ali pa se pretrga le ena izmed obeh vrvi.

Stopali smo po svetu, ki ga še nisem videl dozdej. Obdajal nas je visok, sezidan obok. Naša luč je razsvetljevala le prostor okrog nas, drugje pa je bila globoka tema. „Na mestu izdihnemo,“ sem si mislil, „če se podre zidovje nad nami.“

Prehodili smo že več kakor kilometer v dolžino, ko srečamo prve rudarje. Kmalu za tem zaslišimo klic: „Pazite! Pozor!“ Stopili smo ob zid. Pol minute, in zrak in tla pod nogami se stresejo: razstrelili so skalo, ki je ovirala delavce pri kopanju stranskega rova.

Potem smo šli naprej in videli, kako zidajo obok v rovu. Če namreč niso obzidani stropi in stene, je tak rov nevaren človeškemu življenju, ker se zemlja vedno udara in razsipava. Lahko bi se prigodilo, da se udere strop v tistem hipu, ko smo mi pod njim. Zato ga pa obdado toliko časa z lesenimi oporami, dokler niso gotovi zidarji s svojim delom.

Čim globlje smo prišli, tem večja je bila vročina. Znano je, da raste temperatura (gorkota) na vsakih 33 m v globino za eno stopinjo topline. Če imamo mi na zemlji 0°, t. j. temperaturo, pri kateri zmrzne voda, bi ravno ista zavrela, če bi jo postavili 3 $\frac{1}{3}$ km pod zemljo.

V tej globočini, kakor smo bili mi, bi imeli torej 2°—3° več topline, kakor je je bilo na vrhu. In zato se mi je čudno zdelo, kako to, da je postala vročina polagoma kar neznosna. Šele nadzornik nam je razložil, da se bližamo tistemu kraju, kjer gori premogova žila.

Delavcev je bilo videti zdaj vse polno. V rokah so imeli dolge kopače, drugi zopet so odvažali premog v majhnih vozovih, ki jih imenujejo

p.se. Nadzornik nas je odvedel za hip v stranski rov, kjer je gorel premog. Delavci, ki so kopali v tej bližini, so oblečeni le v platnene hlače in so vsi premočeni potnih srag kakor da bi prišli stoprav iz vode. Vročina je tako grozovita, da se morajo menjavati premogokopniki na vsakih pet minut. In na takih krajih delajo noč in dan!

Le oddaleč smo videli žareti premog.

Ko pridemo zopet v prejšnji rov nazaj, se mi je zdelo, kakor da sem prišel v ledenico. Tako vročino smo imeli prej.

Okrog nas je bilo zopet mirneje. Nič več nismo videli delavcev, ki bi zamahavali s svojim jeklenim orodjem v zemljo; njihovi udarci so odmevali le še oddaleč. Na pot so nam hodili le tisti delavci, ki so polnili vozove majhne podzemeljske železnice, ki je ne goni tu par ali elektrika, ampak jo vlečejo konji. Te živali so teme že tako privajene, da bi kar norele, če bi jih prepeljali na vrh zemlje. Tako bi jim bliščala dnevna luč. Globoko pod zemljo imajo svojo hrano, svojo vodo in svoj hlev. Tu vlečejo dan za dnevom vozove po ozkem tiru, poleti in v zimi. Kaj vedo oni, kdaj zeleni zunaj vrba ali pa pokrivajo planjavo plasti snega! Njih usoda jim je odločila vedno bivanja pod zemljo, kjer je toplota vedno ista. Naša temperatura na zemlji, in naj se izpreminja kakor se hoče, nima na 25 m v globino nobenega vpliva več. Živali, ki se morda nahajajo toliko metrov pod nami, imajo leto in dan isto toploto.

Nadzornik nam je pokazal kos premoga, ki smo videli še prav natančno na njem vso lesno sestavino. Kar je danes premog, je bilo nekdaj vse velikansko drevje. Od tedaj je že dolgo. V istem času je bil n. pr. praprotno še tako mogočno drevo, da bi trije možje ne objeli njegovega debla. Ali nekdanje drevje je v teku tisoč in več let okamenelo ter se izpremenilo v premog.

Sedem k drugim na voz, ki je bil za nas že pripravljen. Imel je udobne sedeže z blazinami. Konj nas je vlekel več kilometrov naprej po rovu. Potem smo šli zopet nekaj minut peš in bili smo pri izhodu, kjer nas je že čakal voznik Janoš.

V teh jamah je bilo res čudno življenje! Nikdar ne slišiš tu nobenega petja ali pa žvižganja, nihče se ne razgovarja, vse je mirno in nemo, kakor da bi se vsi zavedali velike nevarnosti, ki jim preti z vsakim trenutkom. To tihoto moti le kopanje delavcev in pa rožljanje verig, s katerimi so speti posamezni vozovi. Rudarji se ne pozdravljajo med seboj drugače kakor samo: „Na srečo!“ To je vse njihovo govorjenje pod zemljo . . .

Peljali smo se v kopališče, ker smo bili pokriti z drobnim črnim prahom. Kako prijetno je dela sveža voda meni in prijatelju. (Dalje.)

